

Jane Austenová (1775 – 1817): Pýcha a předsudek (psáno od 1796, vydáno 1813)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

(1) Všeobecně panuje skálopevné přesvědčení, že svobodný muž, který má slušné jmění, se neobejde bez ženušky.

A přistěhuje-li se někam takovýto mladík, je tento názor tak zakořeněn v myslích sousedních rodin, že jej považují za pravoplatné vlastnictví té které dcery ještě dříve, než mají možnost se obeznámit s jeho vlastními pocity nebo zásadami v tomto ohledu.

„Drahý manželi," pravila jednoho dne paní Bennetová onomu pánovi, „zdaleka už víte, že netherfieldské panství dostane konečně nájemce?"

Pan Bennet odvětil, že nikoli.

„Už je tomu tak," pokračovala, „právě se odtamtud vrátila paní Longová a všechno mi to vypověděla.“

Pan Bennet na to nic neříkal.

„Cožpak nechcete vědět, kdo tam přijde?" zvolala jeho choť netrpělivě.

„Vidím, že byste mi to velice ráda sdělila, a jsem hotov vás vyslechnout.“

Tato pobídka stačila.

„Jen považte, můj milý, to vás bude zajímat: paní Longová říká, že pánem na Netherfieldu se stane velmi zámožný mladík ze severní Anglie; v pondělí se tam prý přijel podívat v kočáře se čtyřspřežím, a tak se mu to zalíbilo, že se s panem Morrisem okamžitě dohodl; má se prý nastěhovat ještě před Svatým Michalem a část služebnictva přibude prý už koncem příštího týdne.“

„Jak se jmenuje?"

„Bingley.“

„Je ženatý, nebo svobodný?"

„Ach, svobodný! Svobodný je, drahý choti! Svobodný mladík, a jak zámožný, má čtyři nebo pět tisíc ročně. To je něco pro naše děvčata!"

„Jak to? Co je jim po tom?" (...)

„Ale není přece vůbec vyloučeno, že by se mohl do některé zamilovat, a proto ho okamžitě, jakmile přijede, musíte navštívit.“ (...)

„Ujišťuji vás, že o to ani za mák nestojím.“

„Nezapomínejte, že máte dcery. Považte, jaká by to byla partie pro jednu z nich!" (...)

„Žádná z nich nestojí za fajfku tabáku," odpověděl. „Jsou hloupé a pošetilé, jako děvčata bývají, ale Lízinka je přece jen trochu čipernější než její sestry.“

„Jak můžete mluvit tak ošklivě o vlastních dětech, choti! Máte radost, když mě můžete pozlobit. Neberete vůbec ohled na mé ubohé nervy!"

„Mýlíte se, drahá. Ctím vaše nervy. Jsem s nimi důvěrné spřátelen. Vždyť mi je ohleduplně připomínáte už dobrých dvacet let.“ (...)

Pan Bennet v sobě spojoval pohotový vtip, sarkasmus, uzavřenost i rozmary tak zvláštním způsobem, že ho jeho paní ani za třiadvacet let společného života neměla ještě prokouknutého.

Proniknout za její duševní obzor nevyžadovalo takové úsilí. Byla to žena s malým pochopením pro ostatní, s nepatrným vzděláním a náladové povahy. Když jí něco nevyhovovalo, jala se naříkat na pomyslnou neurózu. Jejím životním cílem bylo vyvdat dcery a mezitím se utěšovala návštěvami a novinkami.

(2) Jelikož chyběli tanečníci, byla Elizabeth Bennetová nucena dva kousky prosedět, a během této doby stanul pan Darcy na chvíli poblíž, takže zaslechla rozhovor mezi ním a panem Bingleym, jenž opustil na několik minut parket, aby přiměl přítele si zatančit. (...)

„S jediným hezkým děvčetem v celém sále tančíš ty,“ řekl pan Darcy a pohlédl na nejstarší slečnu Bennetovou.

„Ach, to je nejkrásnější stvoření, jaké jsem kdy spatřil! Ale přímo za tebou sedí jedna z jejích sester a ta je také velmi půvabná a jistě i velmi milá. Dovol, ať ti ji má tanečnice představí.“

„Která to je?“ ohlédl se a na okamžik se zadíval na Elizabeth; když se setkal s jejím pohledem, odvrátil se a chladně prohlásil: „Ušla by, ale není natolik hezká, aby mne uvedla v pokušení; kromě toho nemám chuť vyznamenávat svou pozorností mladé dámy, které jiní muži pomíjejí. Vrať se raději ke své tanečnici, nech se okouzlovat jejími úsměvy a nemař čas se mnou.“

Pan Bingley uposlechl této rady. Darcy poodešel a zanechal tam Elizabeth s velmi smíšenými pocity. Vylíčila pak tu příhodu barvitě svým známým, neboť měla živou, veselou povahu a každá směšná příhoda ji dokázala pobavit.

(3) Všecka zaujata pozorováním, jak se pan Bingley dvoří její sestře, nenapadlo Elizabeth ani ve snu, že oči jeho přítele spočívají s patrným zájmem na ní. Zpočátku byl pan Darcy sotva ochoten připustit, že je hezká; na plese si ji jen chladně měřil, a když se příště setkali, pozoroval ji jen proto, aby odhalil všechny její nedostatky. Sotva však objasnil sobě i svým přátelům, že nemá ve tváři jediný poutavý rys, už se mu začalo zdát, že jí výrazné černé oči dodávají neobyčejnou oduševnělost. Po tomto objevu následovaly vzápětí jiné, stejně zdrcující. Třebaže odkryl kritickým zrakem ne jeden prohřešek proti symetrii v jejích liniích, přece byl nucen přiznat, že má lehkonohou postavičku, příjemnou na pohled; ač tvrdil, že by její způsoby neobstály v nejvyšších společenských kruzích, přece ho zaujaly svou nenucenou hravostí. O tom o všem ona neměla ani zdání – pro ni to byl člověk, který se k nikomu nesnažil být přívětivý a který ji nepokládal za dosti přitažlivou, aby si s ní zatančil.

(4) V Merytonu se rozloučily; (...) Elizabeth kráčela dál sama: rychlými kroky minula jedno pole, druhé, třetí, přelézala plůtky a skákala přes kaluže s netrpělivým elánem, až se octla na dohled netherfieldského domu s unavenými kotníky, ušpiněnými punčochami a s tvářemi rozpálenými namáhavým výkonem.

Uvedli ji do ranního salónku, kde právě všichni krom Jane dleli a kde její příchod vyvolal velké překvapení. Paní Hurstová ani slečna Bingleyová nemohly uvěřit, že ušla tři míle tak časně, za tak nepříznivého počasí a sama samotinká; Elizabeth nabyla dojmu, že jí proto hluboce opovrhují. Přesto ji přijaly s velkou blahosklonností, zatímco uvítání jejich bratra provázelo něco lepšího než blahosklonnost: přátelský zájem a laskavost. Pan Darcy prohodil jen pár slov, pan Hurst mlčky přihlížel. První pozoroval s obdivem, jak jí po přestálé námaze jiskřivě planou tváře, a zároveň pochybovačně uvažoval, zda situace skutečně vyžadovala, aby se vydala na tak dlouhou cestu bez doprovodu; druhý neměl zájem než o snídani.